

legfőbb kérdést a verseskötettel kapcsolatban. Hiszen az élmény megformálása annyira személyes jellegű, hogy az olvasó sokszor bizony nehezen tud közel lépni a megszólaló énhez, nehezen tudja átélni ezt a szerepet. Kétségtelen, hogy a magyar költészeti hagyomány fontos és szép mondatainak, sorainak ilyen egynemű, depressziós hangulatba való beillesztése gyengíti azok erejét, s noha az összes megidézett mű továbbgondolása, újraolvasása segíthet a kétségbeesés feloldásában, mégis itt, e szűk horizontból ez nem látszik teljesen bizonyosnak.

A kötetet Kovács Péter rajzai illusztrálják, s ezek hangulata teljes mértékben harmonizál a szövegek hangulatával. Az elmosódó alakzatok, a pamutgombolyagszerű figurák a szétzilálódó ént és annak látomásait is megjelenítik, s eközben éppen absztrakt jellegüknél fogva tág teret engednek a befogadó képzeletének.

Kíméletlen szembenézés e kötet jelenlegi életünk egyik aspektusával, a humánnum pusztulásával, és sem az olvasónak, sem a szerzőnek nem maradt kegyelem.

THIMÁR ATTILA

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2006,*
110 oldal, 1800 Ft)

SOPOTNIK ZOLTÁN:

Az őszinteség közepe

A kulcslyuk: két tér közötti kapcsolat, elválasztás és összekötés, elrejtés és felfedés. Sopotnik Zoltán új kötetének borítója az építészet térmetaforikáját hívja segítségül – az olvasás betekintés egy folyamatosan újrendeződő házba. „[...] az egészet megfejelhetném egy német idézettel, csak a / mihez tartás végett, mert a német idézetek / kitöltik a versteret, blokkolják az olvasót, és / ha újakezdi, más dimenzióba jut” (*Eltörik a pátosz a tükröben*). A cím és a kötet borítója analogikus viszonyt mutat; az őszinteség közepe maga a verster, amelyet a kulcslyuk feltár, a „kukucsálás” pedig egyszerűs mind az olvasás mechanizmusa is.

Három ciklus szervezi a kötetet – *eltörik, K.U.K.O.R.E.L.L.Y. (törődék), látszik* –, mindhárom a költői identifikáció problematikusságát tárja fel. A kezdeti vers maga a szerzői én (ön)ironikus (ön)reflexiója: „Ha Goethe itt körbenézne, hálás lenne a / *Vicsorgó Goethe* című képernt; azt mondaná, bravó Sopotnik, / és megajándékozna egy síppal, amivel / mindig hívhatom” (*Goetheképek*). Finom játék a szerzői névvel, egy őszinte hang a lírában, mondanánk reflexből, ha... Ha nem olvasnánk a ciklus egy másik darabjában a következő sorokat: „Én, akit egykoron Franz Kafkának hívtak” (*Bonyo-*

lult körülmények). A név itt elsősorban nem a „stabil” identitás kifejeződése, hanem sokkal inkább egy bonyolult – az ironia mentén szerveződő – játék, amely invenciózusan állítja elének a költő (megkomponált) képét, hogy azután egy másik versben szenvtelenül rántsa le a leplet erről az alakról. Ezt erősíti a középső ciklus, amely egyszerre tisztelgő és ugyanakkor szorongató pozíció, szerző és műcím klasszikus dichotómiájának sajátos interpretációja, melyben a Kukorelly költői név a cím pozíciójába kerül, azzal a finom tipográfiai játékkal, amely a megidézett szerző *H.Ö.L.D.E.R.L.I.N.* szövegkorpuszának is sajátja.

Sopotnik Zoltán szövegei egy minden irányban (olvasó–szerző–kritikus etc.) nyitott, mátrixszerű teret hoznak létre, amelyben az etikum erőteljes jelenléte tapasztalható meg. Ez az etika azonban nem a morál, a humanitás jegyeit viseli magán, sokkal inkább a nyelv sajátja. A hagyomány lehet hamis, a kánon lehet kirekesztő, a költői megszólalás azonban az egyetlen autentikus gesztussá transzformálódik a Sopotnik-líra tanúsága szerint: „Messziről jött mondat nem felejt. Messziről jött, de nem felejt” (*Árnyékvízit*).

Az emlékezés, a múlt felidézése (megszerkesztése) mint alapvető költői tapasztalat jelentkezik a versekben. „Mind gyakrabban előhívni a *személyest* / a fájdalom különfokozataival, mert / azok a fokozatok másra nem használhatók” (*Alátámasztani az alanyt*). A személyes konfesszió mint megszólalási mód a kötet egyik kulcsmotívuma (személyesnek ez esetben magát a retorikus hangot nevezem, nem a szerzői én

beszélői pozícióját kívánom feltárni). A kötet egyik – talán legmegrázóbb – szövege a *Szokatlan formát választott* címet viseli, amely a halott Apa képét tárja elének, aki halálában a Fiút kívánja kiengeztetni egy társasjáték átnyújtásával; múlt és jelen szövetének finom összeszövése teszi drámaivá a verset. A szövegek alapvető tapasztalata nem a *létezésünk* ontológiai státusának explicitté tétele, hanem sokkal inkább az *ilyenek vagyunk* egyszerre antropológiai és kulturális kontextusának folytonos újrafirása. A tökéletes pedig csak az érdektelenséggel találkozik a Sopotnik-líra terében.

KOVÁCS PÉTER

(*L'Harmattan Kiadó – JAK, Budapest, 2006, 68 oldal, 1200 Ft*)

